

**O‘ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISH
KONSEPSIYASINING QONUNY VA INSTITUTSIONAL ASOSLARI**

Usmonov Oybek Ulug‘bekovich

O‘zbekiston Respublikasi vazirlar mahkamasi huzuridagi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabining MBA - global menejment mutaxassisligi
tinglovchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada davlat korxonalarida (DK) kuzatuv kengashlari faoliyati samaradorligini oshirish istiqbollari ko‘rib chiqiladi. Davlat korxonalari duch keladigan muammolarni, jumladan, siyosiy ta’sirlarni, javobgarlik muammolarini va bozor dinamikasini hisobga olgan holda, samarali boshqaruv tuzilmalariga bo‘lgan ehtiyoj eng muhim hisoblanadi. Tadqiqotda kuzatuv kengashlari faoliyati samaradorligiga hissa qo‘shuvchi asosiy omillar, masalan, shaffoflik, manfaatdor tomonlarning ishtiroki va mustaqil a’zolarining roli aniqlangan.

Kalit so‘zlar: korxonalar, davlat, iqtisodiyot, kuzatuv kengashi.

**ПРАВОВЫЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ
КОНЦЕПЦИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ**

Усмонов Ойбек Улугбекович

Студент MBA - Global Management в Высшей школе бизнеса и
предпринимательства

При Кабинете Министров Республики Узбекистан

Аннотация: в статье рассматриваются перспективы повышения эффективности деятельности наблюдательных советов государственных предприятий (ГП). Учитывая проблемы, с которыми сталкиваются государственные предприятия, включая политическое влияние, вопросы подотчетности и динамику рынка, потребность в эффективных структурах управления становится первостепенной. В ходе исследования были выявлены ключевые факторы, способствующие эффективности наблюдательных советов, такие как прозрачность, участие заинтересованных сторон и рол независимых членов.

Ключевые слова: предприятия, государство, экономика, наблюдательный совет.

LEGAL AND INSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN

Usmonov Oybek Ulugbekovich

MBA student - Global Management at the Higher School of Business and
Entrepreneurship

Under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan

Abstract: this article examines the prospects for improving the effectiveness of supervisory boards in state-owned enterprises (SOEs). Given the challenges faced by SOEs, including political influences, accountability issues, and market dynamics, the need for effective governance structures is paramount. The study identifies key factors that contribute to the effectiveness of supervisory

boards, such as transparency, stakeholder participation, and the role of independent members.

Keywords: enterprises, state, economy, supervisory board.

KIRISH

Barqaror rivojlanish global nutqda iqtisodiy o'sish, ijtimoiy tenglik va ekologik barqarorlikni muvozanatlashga intilayotgan asosiy konsepsiya sifatida paydo bo'ldi. Tabiiy resurslar va madaniy merosga boy mamlakat O'zbekistonda barqaror rivojlanish zarurati dolzarb hisoblanadi. Ushbu maqola O'zbekistonda barqaror rivojlanishning huquqiy va institutsional asoslarini o'rganadi, qonunchilik va institutsional tartiblarning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlar bo'yicha barqaror amaliyotni amalga oshirishga qanday hissa qo'shishini o'rganadi.¹

ASOSIY QISM

O'zbekistonning barqaror rivojlanishga bo'lgan yondashuvini uning tarixiy sharoitlarini hisobga olmasdan turib tushunib bo'lmaydi. 1991-yilda Sovet Ittifoqidan mustaqillikka erishgach, O'zbekiston ko'plab ijtimoiy-iqtisodiy muammolarga duch keldi, jumladan, atrof-muhitning yomonlashuvi, xususan, Orol dengizi inqirozi va markazlashgan iqtisodiyotdan bozorga yo'naltirilgan iqtisodiyotga o'tish zarurati. Shu nuqtai nazardan, barqaror rivojlanish nafaqat

¹ Khudayorova, M. (2024). Analysis of the theoretical foundations of sustainable economic development at regional level. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 2(7).
SJIF:5.219

iqtisodiy taraqqiyot, balki kelajak avlodlar farovonligini ta'minlash uchun ham muhim ahamiyatga ega ekanligi e'tirof etildi.²

Orol dengizi suvlarining qisqarishidan kelib chiqadigan ekologik muammolar O'zbekistonning barqaror rivojlanish siyosatini belgilab berdi. Sovet Ittifoqi davrida sug'orish uchun suvning haddan tashqari ko'p qazib olinishi qishloq xo'jaligi, aholi salomatligi va mahalliy turmush tarziga ta'sir ko'rsatuvchi halokatli ekologik va ijtimoiy oqibatlarga olib keldi. Ushbu ekologik ofat oqibatlarini bartaraf etish hukumatning harakatlarini kuchaytirdi va resurslarni barqaror boshqarishni rivojlantirishga qaratilgan huquqiy asoslarni shakllantirdi.

Barqaror rivojlanishni rag'batlantirish, siyosatni amalga oshirish va tartibga soluvchi nazoratni amalga oshirish uchun zarur tuzilmalarni ta'minlash uchun mustahkam huquqiy baza juda muhimdir. O'zbekistonda turli qonun va me'yoriy hujjatlar mamlakatning turli sohalarda barqaror rivojlanishga intilishiga hissa qo'shadi.

Xalqaro shartnomalar va majburiyatlar

O'zbekiston barqaror rivojlanishga sodiqligini ta'kidlaydigan bir qancha xalqaro shartnomalarning ishtirokchisi hisoblanadi. Bularga quyidagilar kiradi:

- Barqaror rivojlanish bo'yicha 2030-yilgacha kun tartibi: Barqaror rivojlanishning 17 ta maqsadini (BRM) o'z ichiga olgan O'zbekiston ushbu

² Mirzajonovna, K. M. (2024, November). CONSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF NOTARIAL ACTIVITY IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. In "INTERNATIONAL SCIENTIFIC E-CONFERENCE" HUMAN RESOURCES AND MODERN PROFESSIONS IN THE WORLD"—Aachen, Germany (Vol. 3, pp. 36-44). SJIF:5.219

maqsadlarni o'zining milliy rivojlanish strategiyalariga kiritdi, bu esa barqarorlikni ta'minlash bo'yicha global amaliyotga keng sodiqligini aks ettiradi.

- Iqlim o'zgarishi bo'yicha Parij kelishuvi: Iqlim o'zgarishining uning atrof-muhit va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'sirini e'tirof etgan holda, O'zbekiston issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish va Milliy Aniq hissalar (NDC) orqali moslashish imkoniyatlarini oshirish majburiyatini oldi.

O'zbekiston qonunchilik bazasini to'ldirish maqsadida barqaror rivojlanish siyosatini amalga oshirish uchun mas'ul bo'lgan qator institutlarni tashkil etdi. Ushbu institutlar turli sektorlar bo'ylab sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirish, siyosatni shakllantirish va atrof-muhit standartlariga rioya etilishini nazorat qilishda asosiy rol o'ynaydi. Barqaror rivojlanish siyosatini amalda amalga oshirishda mahalliy hokimiyat organlari yoki hokimliklar muhim ahamiyatga ega. Ularga mahalliy resurslarni boshqarish, erdan foydalanishni rejalashtirish va jamoatchilikni jalb qilish ishonib topshirilgan. Mahalliy siyosatni milliy maqsadlarga moslashtirish orqali mahalliy hokimiyat organlari mintaqaviy ekologik va ijtimoiy muammolarga samarali javob berishi mumkin.³

O'zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlari (NNT) va fuqarolik jamiyatining barqaror rivojlanishga ko'maklashishdagi roli tobora e'tirof etilmoqda. Ushbu tashkilotlar atrof-muhitni muhofaza qilishni targ'ib qiladi, jamoatchilikni xabardor qilish kampaniyalarida qatnashadi va siyosatni shakllantirish jarayonlarida ishtirok etadi. Ularning ishtiroki shaffoflikni

³ Nugmanovna, Makhmudova Aziza. "Action strategy-the basis of a new stage of national development of Uzbekistan." *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal* 11, no. 1 (2021): 774-785.
SJIF:5.219

ta'minlaydi va qarorlar qabul qilishda mahalliy hamjamiyatlarning ovozi eshitilishini ta'minlaydi. Barqaror rivojlanishga ko'maklashuvchi tashkil etilgan huquqiy va institutsional asoslarga qaramay, O'zbekistonda bir qator muammolar samarali amalga oshirilishiga to'sqinlik qilmoqda.

Bir nechta qonunlar va siyosatlar mavjud bo'lsa-da, ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy siyosatlar o'rtasida samarali integratsiya ko'pincha etishmaydi. Ushbu parchalanish nomuvofiqliklarga olib kelishi va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish yo'lidagi taraqqiyotga to'sqinlik qilishi mumkin.⁴

Cheklangan moliyaviy resurslar barqaror rivojlanish tashabbuslarini amalga oshirishda jiddiy muammo tug'diradi. Moliyalashtirish infratuzilma loyihalari, tabiatni muhofaza qilish bo'yicha sa'y-harakatlar va salohiyatni oshirish dasturlari uchun juda muhim, ammo ko'p hollarda bu cheklov bo'lib qolmoqda. Barqaror rivojlanish tashabbuslarida jamoatchilik xabardorligi va ishtiroki mazmunli o'zgarishlarga erishish uchun muhim ahamiyatga ega. Biroq, ta'lim va ma'lumotlarga kirishdagi nomutanosiblik fuqarolarning faol ishtirokiga va atrof-muhitni muhofaza qilish qoidalarining bajarilishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

O'zbekiston iqlim o'zgarishi, jumladan, haroratning oshishi va ekstremal ob-havo hodisalari ta'siriga juda zaif. Iqlim barqarorligini hal qilish nafaqat moslashish strategiyalarini, balki kengroq rivojlanish doiralariga integratsiyani ham talab qiladi.

⁴ Batirovich, M. I. (2024). FACTORS OF DEVELOPMENT PROCESSES OF SOCIO-POLITICAL BASES OF NGOS IN NEW UZBEKISTAN. INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036, 13(01), 16-21. SJIF:5.219

O'zbekistonda barqaror rivojlanishning huquqiy va institutsional asoslari mamlakat oldida turgan dolzarb ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni hal qilishga intilishini aks ettiradi. Mavjud asoslarga asoslanib, mavjud muammolarni hal qilish orqali O'zbekiston o'z fuqarolariga foyda keltiradigan va kelajak avlodlar farovonligini ta'minlaydigan barqaror amaliyotlarni ilgari surish imkoniyatiga ega. Kengaytirilgan hamkorlik, jamoatchilik ishtiroki va faol siyosat orqali bugungi muammolarni ertangi kun uchun imkoniyatlarga aylantirib, barqaror kelajak sari yo'lni shakllantirish mumkin.

XULOSA

Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish iqtisodiy o'sish, diversifikatsiya va hayot sifatini oshirish uchun katta imkoniyat yaratadi. Infratuzilmaga sarmoya kiritish, tartibga solishni qo'llab-quvvatlash, salohiyatni oshirish, texnologiyalarni o'zlashtirish va jamoatchilik ishtirokiga strategik e'tibor qaratish orqali davlat amaldorlari va manfaatdor tomonlar xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish uchun qulay muhit yaratishi mumkin. Muammolar saqlanib qolsa-da, mahalliy hamjamiyatlarning imkoniyatlarini kengaytirish, tadbirkorlik ruhini qo'llash va innovatsion yechimlarni qabul qilish bo'yicha birgalikdagi sa'y-harakatlar qishloq iqtisodiyotini o'zgartirishga qodir bo'lgan jonli xizmatlar sektoriga olib kelishi mumkin. Ushbu strategik yo'nalishlar orqali qishloqlar o'z salohiyatini ishga solib, barqaror rivojlanishni ta'minlab, aholi farovonligini oshirishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Khudayorova, M. (2024). Analysis of the theoretical foundations of sustainable economic development at regional level. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 2(7).
2. Mirzajonovna, K. M. (2024, November). CONSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF NOTARIAL ACTIVITY IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC E-CONFERENCE" HUMAN RESOURCES AND MODERN PROFESSIONS IN THE WORLD"—Aachen, Germany (Vol. 3, pp. 36-44).
3. Nugmanovna, Makhmudova Aziza. "Action strategy-the basis of a new stage of national development of Uzbekistan." Academics: An International Multidisciplinary Research Journal 11, no. 1 (2021): 774-785.
4. Batirovich, M. I. (2024). FACTORS OF DEVELOPMENT PROCESSES OF SOCIO-POLITICAL BASES OF NGOS IN NEW UZBEKISTAN. INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036, 13(01), 16-21.